

економічного розвитку країни та надходженнями податку, що дає можливість не тільки підвищити обґрунтованість та точність прогнозів податкових надходжень, а й забезпечити комплексність та узгодженість прогнозів економічного та соціального розвитку країни.

Макроекономічна імітаційна модель прогнозування ПДВ складається з трьох основних блоків: блоку розрахунків обсягу надходжень ПДВ з товарів (робіт, послуг), вироблених в Україні; блоку розрахунків обсягу надходжень ПДВ з товарів, ввезених на територію України та блоку розрахунків обсягу бюджетного відшкодування ПДВ [1].

Ефективність прогнозування надходжень ПДВ можна визначити як відхилення фактичних сум надходжень від прогнозованого показника затвердженого відповідними нормативно-правовими актами (див. табл. 1). Як свідчать проведені розрахунки, ефективність прогнозування надходжень ПДВ до зведеного бюджету не є високою. Похибки в окремі роки становлять більше 10%. Найменш точний прогноз зроблений у 2008, 2010 та 2011 роках (похибка -13,77%, -17,67% та 19,94% відповідно). Найбільш точний прогноз зроблений у 2009 році — похибка становила -2,94%. Похибка прогнозування з від'ємним значенням спостерігається у 2008, 2009 та 2010 роках. Лише 2011 рік відзначається позитивною похибкою фактичних даних від планових.

Таблиця 1

<b>Аналіз ефективності прогнозування надходжень ПДВ до Зведеного бюджету*</b>				
	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>
<b>Надходження податку</b>	375468,5	651360,6	663402,1	928402,9
<b>Прогноз</b>	435441	671089,3	805765,1	836877,4
<b>Відхилення від прогнозу</b>	-59972,5	-19728,7	-142363	91525,5
<b>Похибка прогнозування, %</b>	-13,77	-2,94	-17,67	10,94

\*Примітка: сформовано автором на основі джерела [4]

Поліпшення прогнозування і планування ПДВ необхідно здійснювати за такими напрямками: підвищення реалістичності макроекономічних показників; вдосконалення методів формування дохідної частини бюджетів у частині податкових надходжень та методів прогнозування і планування ПДВ; своєчасне подання податкової звітності платниками податку; правильність та повнота нарахування ПДВ у податковій звітності; інші питання, пов'язані із правильністю обчислення та своєчасністю проведення розрахунків з бюджетом по ПДВ.

#### **Література**

1. Сідельникова Л. Прогнозування резервів росту бюджетних ресурсів держави (на прикладі податку на додану вартість) / Л. Сідельникова // *Економічний аналіз*. - 2011. - №8. - С. 316 — 320.
2. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо підвищення ефективності справляння податку на додану вартість» від 23 червня 2004р. № 671 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Наказ Міністерства фінансів України, Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Державної податкової адміністрації України та Державної митної служби України «Про затвердження Методики прогнозування надходжень податку на додану вартість» від 31 серпня 2008 р. №545/315/502/637 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.

**Микола ПАСІЧНИЙ**

Науково-дослідний фінансовий інститут Київського національного торговельно-економічного університету

## **ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ БЮДЖЕТУ ЯК ВАГОМИЙ ПРІОРИТЕТ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇНИ**

На сучасному етапі економічних перетворень державний борг у країнах із розвинутою та трансформаційною економікою досяг своїх максимальних значень з періоду середини 1940-х років. Незначний рівень економічного зростання в США та Японії, рецесія в країнах Європейського Союзу, зниження темпів росту валового внутрішнього продукту в країнах із трансформаційною економікою, стійкі бюджетні дефіцити та поступове зростання видатків на обслуговування боргу значним чином впливають на зниження фінансової стійкості системи державних фінансів. В умовах зростаючого рівня фінансових ризиків відбувається поступове збільшення ставок дохідності державних боргових цінних паперів, зниження рейтингів для їх емітентів. З урахуванням вищезазначеного важливим є проведення дієвих заходів у сфері фінансово-бюджетної політики, спрямованих на зменшення дефіциту бюджету, державного боргу та боргового навантаження на бюджет.

Водночас, необхідно зауважити що в сучасних умовах розвитку світової економіки ведеться змістовна фахова дискусія стосовно основних напрямів бюджетної політики на середньострокову перспективу. Частина експертів стверджують, що в умовах економічного спаду проведення консолідації бюджету лише поглибить дисбаланси в економіці, та вплине на зниження обсягів виробництва. Натомість, видається доцільним стимулювати економічне зростання шляхом активного використання інструментів бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку суспільства. Разом з тим, існує інша позиція, яка ґрунтується на тому, що досягнення збалансованості бюджетної системи є важливим завданням фінансової політики країни. Значний рівень державного боргу впливатиме на зниження темпів економічного зростання. Крім того, в умовах фінансової нестабільності збільшення показника державного боргу в валовому внутрішньому продукті є результатом доволі помірних темпів економічного зростання та у подальшому призведе до зменшення обсягу капітальних видатків з бюджету.

На показник зміни частки державного боргу в валовому внутрішньому продукті впливає рівень первинного бюджетного дефіциту, розмір процентних ставок за борговими цінними паперами, темпи зростання реального валового внутрішнього продукту, індекс-дефлятор валового внутрішнього продукту, обмінний курс національної грошової одиниці до валюти погашення державного боргу, графік погашення державного боргу. Тому, для зменшення рівня боргу важливим є забезпечення як збалансованого бюджету так і достатніх темпів економічного зростання, підтримка стабільного курсу національної грошової одиниці. Аналіз динаміки показника питомої ваги дефіциту зведеного бюджету України в валовому внутрішньому продукті свідчить, що за період 2007-2012 років даний показник коливався в межах від 1,1 відсотка в 2007 році до 6 відсотків у 2010 році, усереднене значення цього показника за наведений період складає 2,8 відсотка. Прогнозне значення показника дефіциту зведеного бюджету на 2013 рік складає 3 відсотка ВВП. Водночас, аналіз динаміки показника частки первинного дефіциту зведеного бюджету в валовому внутрішньому продукті свідчить, що за вищенаведений період даний показник знаходився в межах від -0,1 відсотка у 2011 році до 4,5 відсотка в 2010 році, відповідно усереднене значення даного показника за період 2007-2012 років складає 1,6 відсотка. Прогнозне значення показника первинного дефіциту зведеного бюджету на 2013 рік становить 0,8 відсотка. Можна дійти висновку, що на сучасному етапі розвитку економіки важливим є зниження рівня первинного бюджетного дефіциту та забезпечення його збалансованості. Можливим є утримання загального дефіциту зведеного бюджету на рівні не вищому за показник частки видатків на обслуговування боргу. Таким чином, держава зможе забезпечити рефінансування державного боргу не посилюючи фінансові ризики пов'язані з платоспроможністю країни за борговими зобов'язаннями, у тому числі зовнішніми.

Аналіз Основних напрямів бюджетної політики на 2013 рік засвідчив позицію державних органів влади щодо утримання граничного обсягу дефіциту державного бюджету в межах, що не перевищує одного відсотка валового внутрішнього продукту. Із врахуванням прогнозних значень видатків на обслуговування боргу, значення показника первинного бюджетного профіциту мало

бути не нижче аніж один відсоток від ВВП. Однак, у зв'язку із несприятливими умовами розвитку економіки та поглибленням впливу фінансово-економічних ризиків держава пішла на утворення первинного бюджетного дефіциту з метою створення додаткових стимулів для забезпечення збалансованого економічного розвитку. Аналіз положень Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» свідчить про виражену соціальну політику країни, яка ґрунтується на показниках економічного зростання. Заробітні плати працівникам бюджетних установ, соціальні виплати та допомоги будуть індексуватись з урахуванням прогнозованого значення індексу споживчих цін. Разом з тим, для забезпечення відповідного рівня фінансової стійкості системи державних фінансів необхідним є поступовий перехід від первинного дефіциту до профіциту бюджету з метою зменшення рівня державного боргу та боргового навантаження на бюджет, так зазначений показник у 2013 році становитиме 2,2 відсотка від ВВП країни та 7,6 відсотка від обсягу видаткової частини зведеного бюджету на 2013 рік.

**Тетяна ПИСЬМЕННА**

Тернопільський національний економічний університет

### **ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ**

У контексті усунення наслідків фінансово-економічної кризи потребує невідкладного вирішення проблема вдосконалення системи управління державними фінансами. В Концепції розвитку системи управління державними фінансами, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2012 року № 633-р, система управління державними фінансами розглядається як фундаментальна складова, що забезпечує розвиток інших сфер реалізації державної політики. Для підвищення ефективності функціонування системи управління державними фінансами необхідно визначити напрямки її розвитку, зокрема в частині розвитку державного фінансового контролю.

Як передбачено в Концепції розвитку системи управління державними фінансами, в результаті реалізації відповідних заходів буде забезпечено посилення ролі Рахункової палати України як незалежного органу зовнішнього фінансового контролю, здійснення нею контролю за дохідною частиною державного бюджету, надходженням і використанням коштів місцевих бюджетів, а також за державним майном, проведення аудиту державних підприємств, запровадження аудиту рахунків, систем внутрішнього контролю та підтвердження річної фінансової звітності головних розпорядників бюджетних коштів. У частині розвитку державного внутрішнього фінансового контролю очікується вдосконалення діяльності бюджетних установ шляхом переходу від адміністративної до управлінської культури, що гарантує незалежне й ефективне здійснення керівниками цих установ процесу управління фінансами, забезпечення раціонального та ефективного використання державних фінансових ресурсів, а також оперативного реагування на факти фінансових порушень [1].

У колі науковців висловлена думка, що для забезпечення подальшого розвитку державного фінансового контролю потрібно сформувати єдину його систему. Така система має бути побудована з державного зовнішнього та внутрішнього фінансового контролю, а її функціонування повинно базуватися на єдиних принципах, регламентуватися одними правовими нормами. Більше того, функціонування єдиної системи державного фінансового контролю повинно здійснюватися в умовах чіткого розмежування функцій та повноважень контролюючих органів [2, 167].

Серед фахівців з досліджуваної проблематики поширеною є думка, що одним з основних напрямків розвитку системи державного фінансового контролю є вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази в цій сфері. Зокрема, необхідно прийняти Закон України «Про державний фінансовий контроль», положення якого визначали б органи парламентського та урядового державного фінансового контролю, їх ієрархію, форми взаємодії контролюючих